

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และปัญหาของสภาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีกรรมการสภาตำบล จังหวัดสระบุรี" นี้มีสมมติฐานอยู่ 3 ประการคือ

1. สมาชิกสภาตำบล จะให้ความสำคัญในความรู้ความเข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่และปัญหาของสภาตำบลที่แตกต่างกัน สืบเนื่องจากประสบการณ์ภูมิหลังและความตั้งใจเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาตำบลแต่ละคน
2. สภาตำบล ยังขาดปัจจัยที่ทำให้สามารถบริหารงานได้เองอีกหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาท อำนาจหน้าที่ และปัญหาของสภาตำบล
3. การขาดความรู้ความเข้าใจของสมาชิกสภาตำบลทำให้การบริหารงานขาดประสิทธิภาพ เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานในฐานะนิติบุคคล

ขอบเขตของการวิจัย

จากสมมติฐานทั้ง 3 ประการข้างต้น ทำให้สามารถนำมากำหนดเป็นตัวแปรหรือหัวข้อของการศึกษาวิจัย ได้ดังนี้

1. ระดับความรู้ความเข้าใจในบทบาท อำนาจหน้าที่และปัญหาของสภาตำบล ซึ่งจะประกอบด้วย
 - 1.1 ความรู้ความเข้าใจในโครงสร้าง องค์ประกอบ และสมาชิกภาพ ของสมาชิกสภาตำบล
 - 1.2 ความรู้ความเข้าใจในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของสภาตำบล

- 1.3 ความรู้ความเข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาตำบล
 - 1.4 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องรายได้รายจ่ายของสภาตำบล
 - 1.5 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความสามารถในการบริหารงานของสภาตำบล
 - 1.6 ความรู้ความเข้าใจในปัญหาของสภาตำบล
2. ภูมิหลังที่สำคัญของสมาชิกสภาตำบล ซึ่งจะประกอบด้วย
 - 2.1 ประเภทที่มาของสมาชิกสภาตำบล คือ โดยตำแหน่งและโดยการเลือกตั้ง
 - 2.2 ประสบการณ์ในการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมกับสภาตำบล
 - 2.3 ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล

ทั้งนี้ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มิได้นำตัวแปรภูมิหลังในเรื่องของเพศ อายุ และการศึกษา มาพิจารณาด้วย เนื่องจากเหตุผลคือ

- 1) เพศ ประชากรส่วนใหญ่แทบทั้งหมดจะเป็นเพศชาย เพศหญิงมีจำนวนเพียงร้อยละ 7.5 ซึ่งหากนำมาวิเคราะห์อาจทำให้เกิดความเบี่ยงเบนได้
- 2) อายุ จะมีความถี่มากและไม่สามารถแบ่งแยกความแตกต่างได้อย่างชัดเจน
- 3) การศึกษา ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับเดียวกัน ทำให้มีความแตกต่างกันน้อย อีกประการหนึ่งการสื่อสารในปัจจุบันช่วยให้ความแตกต่างในเรื่องการรับรู้ข่าวสารน้อยลง

3. ความคิดเห็นของสมาชิกสภาตำบลต่อปัจจัยความพร้อมและความสามารถในการบริหารงานของสภาตำบล ซึ่งจะประกอบด้วย

- 3.1 ปัจจัยเรื่องรายได้ของสภาตำบล
- 3.2 ปัจจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจของสมาชิกสภาตำบล
- 3.3 ปัจจัยเรื่องความมีอิสระตามอำนาจหน้าที่ของสภาตำบล
- 3.4 ปัจจัยเรื่องการมีส่วนร่วมหรือการสนับสนุนของประชาชน

วิธีการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเป็นรูปแบบผสมผสานในแบบการพรรณานาวิเคราะห์ (descriptive analysis) และการวิจัยภาคสนาม (field research) ตั้งนั้นจากการศึกษาถึงตัวแปรตามขอบเขตของการวิจัยแล้ว จะสามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ตามสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เป็นการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของสมาชิกสภาตำบลกับระดับความรู้ความเข้าใจ ซึ่งได้มาโดยการทดสอบโดยใช้ตารางไขว้และเปรียบเทียบร้อยละ

ภูมิหลัง	ระดับความรู้ความเข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่และปัญหาของสภาตำบล
1. ประเภทที่มาของสมาชิก 1.1 โดยตำแหน่ง 1.2 โดยการเลือกตั้ง	คิดเป็นร้อยละ
2. ประสบการณ์ 2.1 มาก 2.2 ปานกลาง 2.3 น้อย	คิดเป็นร้อยละ

สมมติฐานที่ 2 เป็นการศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นของสมาชิกสภาตำบล ต่อปัจจัยความพร้อมและความสามารถในการบริหารงานของสภาตำบลใน 4 ด้านคือ

1. รายได้
2. ความรู้ความเข้าใจ
3. ความมีอิสระตามอำนาจหน้าที่
4. การมีส่วนร่วมของประชาชน

สมมติฐานที่ 3 เป็นการศึกษาวเคราะห์ระหว่างความคิดเห็นของสมาชิกสภาตำบลต่อปัจจัยความรู้ความเข้าใจกับบทบาทที่เป็นจริงของสมาชิกสภาตำบลในเรื่องความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการบริหารงานของสภาตำบลที่ได้จากการทดสอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์

แบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปิด (close-end question)

แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลภูมิหลัง ประสบการณ์ของสมาชิกสภาตำบล จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นการทดสอบระดับความรู้ความเข้าใจและการให้ความสำคัญในความรู้ความเข้าใจ บทบาทหน้าที่และปัญหาของสภาตำบล จำนวน 25 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของสมาชิกสภาตำบลต่อปัจจัยความพร้อมและความสามารถในการบริหารงานของสภาตำบลในฐานะนิติบุคคล จำนวน 10 ข้อ

แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์สมาชิกสภาตำบลบางคน ที่มีบทบาทในสภาตำบล (สมาชิกซึ่งได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนทำนิติกรรม) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในประเด็นของความรู้ความเข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่และปัญหาของสภาตำบลและปัจจัยความสามารถในการดำเนินงานของสภาตำบลในฐานะนิติบุคคล จำนวน 3 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวัดระดับความรู้ของสมาชิกสภาตำบล โดยการวัดแบบลำดับขั้น (interval scale) โดยแบ่งเป็น 3 ระดับคือ สูง ปานกลาง ต่ำ โดย
 - ระดับสูง ได้แก่ระดับความรู้ตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป
 - ระดับปานกลาง ได้แก่ระดับความรู้ระหว่าง 60-79
 - ระดับต่ำ ได้แก่ระดับความรู้ระหว่าง 60 ลงมา
2. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของสมาชิกสภาตำบล กับระดับความรู้ความเข้าใจจะใช้ตารางไขว้และเปรียบเทียบร้อยละ
3. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของสมาชิกสภาตำบล โดยมีระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ

ลักษณะของหน่วยศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสระบุรี ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ

1. พื้นที่ 3,576.486 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 108 กิโลเมตร
2. แบ่งการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ 111 ตำบล 951 หมู่บ้าน
3. ประชากร 565,067 คน 143,635 หลังคาเรือน แบ่งเป็น
 - ประชากรชาย 283,663 คน
 - ประชากรหญิง 281,405 คน
4. อาชีพหลัก ทำนา,ทำไร่,ทำสวน,อุตสาหกรรมไม่บดและย่อยหิน

5. รายได้ประชากรต่อคน/ปี 79,011 บาท

6. มีเทศบาล 4 แห่ง สุขาภิบาล 17 แห่ง

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่สมาชิกสภาตำบลในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ซึ่งมีจำนวนสภาตำบลทั้งสิ้น 46 แห่งใน 12 อำเภอ มีจำนวนสมาชิกสภาตำบลทั้งสิ้น 892 คน การกำหนดตัวอย่าง (sample size) เนื่องจากจำนวนประชากรนับด้วยจำนวนร้อย จึงใช้ตัวอย่าง 25% ของจำนวนประชากรทั้งหมด¹ ได้จำนวนตัวอย่างอย่างน้อยคือ 200 ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (cluster random sampling) โดย

ขั้นแรก กำหนดกลุ่มตัวอย่างใน 3 อำเภอ ที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของขนาด (ระดับชั้นของอำเภอ) และมีการกระจายตัวในทางภูมิศาสตร์ของจังหวัด และมีลักษณะทางสังคมภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมด้วย ดังนี้

1. อำเภอเมืองสระบุรี เป็นอำเภอขนาดใหญ่ตั้งอยู่ตอนกลางของจังหวัด
2. อำเภอหนองแซง เป็นอำเภอขนาดกลางตั้งอยู่ตอนใต้ของจังหวัด
3. อำเภอดอนพุด เป็นอำเภอขนาดเล็กตั้งอยู่ตอนเหนือของจังหวัด

¹สุรพล กาญจนจิตรา, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ (ไม่ปรากฏที่พิมพ์, ปีพิมพ์) หน้า 68

ขั้นที่สอง จากอำเภอตัวอย่างทั้ง 3 อำเภอ มีจำนวนสภาตำบลทั้งสิ้น 18 ตำบล จึงกำหนดจำนวนตัวอย่างในแต่ละสภาตำบล 12 ตัวอย่าง ดังนั้นจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 216 ตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่างในแต่ละสภาตำบล ใช้หลักการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยใช้การจับสลาก

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรตัวอย่าง

อำเภอ	สภาตำบล	จำนวนตัวอย่าง	หมายเหตุ
เมืองสระบุรี	ฝั่งรวง บ้านแก่ง หอนงโน นาโคง เขาดินพัฒนา โคกสว่าง	72	สภาตำบล ละ 12 ตัวอย่าง
หนองแซง	หนองกบ ไก่เล้า หนองแซง เขาดิน หนองควายโช ม่วงหวาน โคกสะอาด หนองหัวโพ หนองสีดา	108	
ดอนพุด	บ้านหลวง ไผ่หลิว ดงตะนาว	36	
3 อำเภอ	18 ตำบล	216	

สำหรับข้อมูลทั่วไปของสภาตำบลทั้ง 18 แห่งในอำเภอตัวอย่างทั้ง 3 อำเภอ เป็นดังนี้

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของสภาตำบลตัวอย่างที่ทำการศึกษาวิจัย

อำเภอ/ กิ่งอำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม)	ประชากร			หมู่บ้าน			สมาชิกสภาตำบล						รายได้ ปี 2538	
		ชาย	หญิง	รวม	ทั้ง หมู่	บาง ส่วน	รวม	โดยตำแหน่ง			โดยเลือกตั้ง				
								ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม		
<u>เมืองสระบุรี</u>															
ฝั่งรวง	7.60	1,057	1,014	2,071	5	0	5	5	1	6	4	1	5	231,605	
บ้านแก้ง	14.47	918	1,027	1,945	5	3	8	10	0	10	7	1	8	319,625	
หนองโน	8.50	1,234	1,336	2,570	9	1	10	8	3	11	10	0	10	407,273	
นาโคง	52.53	305	335	640	1	2	3	3	1	4	4	0	4	175,679	
เขาคินพัฒนา	89.10	1,194	1,194	2,388	1	6	7	8	1	9	5	2	7	294,053	
โคกสว่าง	11.70	1,213	1,295	2,508	11	0	11	12	1	13	10	1	11	454,121	
<u>หนองแขง</u>															
หนองกบ	8.80	743	825	1,568	7	0	7	8	0	8	5	2	7	37,521	
ไก่อ่ล่า	9.03	1,167	1,137	2,304	9	1	10	10	1	11	8	2	10	42,420	
หนองแขง	7.62	809	951	1,760	7	1	8	7	2	9	7	1	8	20,310	
หนองควายไซ	2.41	807	919	1,726	5	2	7	7	2	9	5	2	7	26,119	
ม่วงหวาน	10.30	861	911	1,772	8	0	8	9	0	9	5	3	8	23,879	
โคกสะอาด	25.40	880	998	1,878	7	0	7	8	0	8	6	1	7	35,481	
เขาคิน	4.82	468	461	929	7	0	7	8	0	8	6	1	7	16,680	
หนองหัวโพ	8.26	813	844	1,657	7	0	7	7	1	8	5	2	7	24,195	
หนองลีดา	5.16	482	481	963	6	0	6	7	0	7	4	2	6	14,970	
<u>ดอนพุด</u>															
บ้านหลวง	13.28	780	825	1,605	7	0	7	7	1	8	6	1	7	36,311	
ไผ่หลิว	17.99	666	794	1,460	7	0	7	8	0	8	6	1	7	65,457	
คงตะนาว	14.21	954	1,090	2,044	9	0	9	10	0	10	9	0	9	46,311	